

Kort om sekretessen i sjukvården

Sekretessen i sjukvården

När man som patient vänder sig till sjukvården ska man kunna göra det med fullt förtroende, på alla områden. Patientens integritet skyddas av offentlighets- och sekretesslagen och i praktiken av dig som anställd i sjukvården. Utgångspunkten i offentlighets- och sekretesslagen är att alla uppgifter om en patient är sekretesskyddade, hemliga och inte får föras vidare.

Offentlighets- och sekretesslagen gäller alla som är verksamma inom hälso- och sjukvården. Det gäller inte bara personal som arbetar med patienter, utan också exempelvis administratörer, tekniker och förtroendevalda. Alla har tystnadsplikt.

Denna broschyr handlar om sjukvården, men samma sekretessregler gäller till exempel tandvården.

De viktigaste reglerna

Grundregeln är att alla patientuppgifter om en patients hälsotillstånd och andra personliga förhållanden är hemliga. Detta innebär att uppgifter inte får lämnas ut till någon, inte ens till en närstående.

Det finns dock undantag: Exempelvis får du lämna ut uppgifter om en patient, om du är helt säker på att det inte på något sätt kan vara till nackdel för patienten eller patientens närstående. Du får även lämna ut uppgifter om patienten tillåter detta. Det är patienten själv som avgör vilka uppgifter som får lämnas ut och till vem.

När en person tas in på sjukhus bör man ha som rutin att fråga om man får uppge att han/hon finns på sjukhuset. Sekretessen gäller normalt inte gentemot patienten själv. Det är mycket viktigt att patienten får information om sin hälsa, vård och behandling. Patienten har nästan alltid rätt att läsa sin egen journal.

Sekretess gäller även inom sjukvården. Anställda har bara rätt att utbyta information om en patient om det behövs för patientens vård och behandling.

Patientjournalen får bara läsas av den som måste ha uppgifterna för att kunna vårda och behandla patienten eller för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Man har inte rätt att titta i en patients journal bara för att man är anställd inom sjukvården.

Idag finns patienternas originaljournaler i elektroniska system, vilket kräver en säker och korrekt behandling. Man får inte lämna exempelvis datorer på ett sådant sätt att obehöriga kan ta del av patientuppgifter. Som personal ansvarar man för att personliga lösenord och behörighetskort, inte blir tillgängliga för obehöriga. Sekretessbelagda uppgifter får inte skickas via e-post eftersom sekretessen inte kan garanteras.

Att bryta mot sekretessen är allvarligt. Det kan leda till avsked, vid extrema fall böter eller upp till ett års fängelse.

Frågor och svar om sekretess

Småprat om patienter

Får man i allmänna ordalag tala om patienter med sina kollegor inom sjukvården?

Som sjukvårdsanställd får du inte diskutera en patient annat än om det behövs för patientens vård och behandling. Om du behöver resonera med en kollega om en patients vård, bör du försäkra dig om att ingen annan kan identifiera patienten. Om du vill ta upp ett speciellt ”fall” för kunskaps- och erfarenhetsutbyte i en större grupp, ska du antingen ha patientens tillstånd att göra det eller också ska alla uppgifter om patienten vara helt avidentifierade.

I väntrummet

Många klagar över att sekretessen är dålig i väntrummen. Ska en vårdsökande behöva redogöra för sina krämpor till den som sitter i ”luckan” när andra kan höra allt som sägs?

Ingen ska bli tillfrågad i väntrummet om varför man söker vård. Om mottagningspersonalen behöver ytterligare upplysningar, måste frågorna ställas enskilt. Väntrummet utformning har också diskuterats. Vid ny- och ombyggnader ska väntrummen utformas så att patientens integritet kan garanteras.

Läkarronden

En liknande fråga är hur sekretesskyddet fungerar under läkarronden. Ofta finns det andra patienter i salen som kan höra det mesta som sägs. Kan det vara acceptabelt?

Nej, sekretesskyddet gäller även gentemot andra patienter. Alla patienter bör tillfrågas om de går med på att information, som även andra patienter kan höra, lämnas och utbyts under rondens. Vill inte patienten detta, ska det självklart respekteras.

Finns NN på sjukhuset?

Någon ringer och frågar om en viss person är inlagd på sjukhuset. Får man lämna en sådan upplysning?

Du får inte lämna en sådan upplysning, om inte patienten själv uttryckligen sagt att man får göra det. Inte ens om det är en orolig närstående, vän eller granne som frågar efter en saknad person, får du bryta sekretessen. Ha därför som rutin att, när det är möjligt, fråga patienten vid inskrivningen om sådana besked får lämnas. I andra fall bör man hänvisa till polisen.

Om det är polis, domstol, åklagare, kronofogde eller skattemyndighet som frågar, så har all sjukvårdspersonal skyldighet att uppge om den efterfrågade finns på sjukhuset. Motring alltid för att kontrollera förfrågarens identitet.

På vilken avdelning ligger NN?

En person ringer och vill lämna eller skicka blommor till en bekant som är inlagd på sjukhuset, men givaren vet inte var patienten ligger. Får personalen tala om det?

Om man har frågat patienten och han/hon har givit sitt godkännande till att lämna ut sådan information så kan man göra det. Är man osäker och inte kan fråga patienten bör man i första hand tala med den ansvarige läkaren. Om man tror att en upplysning kan innebära någon skada för patienten, ska den inte lämnas.

HIV-test

Uppgifter om HIV och aids är mycket känsliga och får inte komma i orätta händer. Kan det vara ett problem med sekretessen inom Västra Götalandsregionens sjukvård?

Anställda inom sjukvården ska vara medvetna om att man absolut inte får antyda att någon är smittad eller har HIV-testat sig. Brott mot tystnadsplikten kan leda till avsked, vid extrema fall böter eller upp till ett års fängelse.

Alla har rätt att HIV-testa sig anonymt.

Skyddade personuppgifter

När en patient har skyddade personuppgifter ska man vara extra noga med sekretessen. Huvudregeln för personer med skyddade personuppgifter är att våra IT-system endast visar personnummer tillsammans med adressen till skattekontoret för förmedlingsuppdrag. Ingen information om personens namn eller adressuppgifter får föras över till våra system, även om sådan finns i remisser, labbsvar eller tidigare pappersjournaler.

Personalens sekretesskydd

När det gäller uppgifter om sjukvårdens anställda är huvudregeln att de är offentliga. Vissa mycket personliga uppgifter kan vara skyddade, till exempel inom den personalsociala verksamheten. Personaladministrativa uppgifter som gäller en anställds hälsotillstånd, omplacering eller pensionering kan också skyddas. I dessa fall gäller att man kan sekretessbelägga uppgifterna om det på något sätt skulle kunna skada den anställda eller en närstående att uppgifterna lämnas ut.

Vad gäller en sjukvårdsanställds bostadsadress, hemtelefonnummer och personnummer gäller sekretess om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att den anställda eller någon närstående till den anställda lider men (skadas) om uppgifterna lämnas ut.

Om du är osäker

- På varje avdelning/mottagning eller motsvarande ska det finnas rutiner för hur man hanterar information om patienterna. Om du är osäker på hur du ska handla i en sekretessfråga:
- Föreställ dig alltid att patienten är en ovanligt känslig person när du ska bedöma om det kan innebära någon nackdel för henne/honom att viss information lämnas ut.
- Ansvarig för informationen kring patienten är den patientansvarige läkaren. Om det råder oklarhet bör regionens jurist kontaktas.

foto: Curt Warås & Sören Håkanlind
formgivning och produktion: Regiontryckeriet Göteborg

juli 2011

Reviderad 2018-04-23